

**В.Олійник,
В.Гравіт**

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Реформування освіти в Україні відповідно до вимог постіндустріального (інформаційного) суспільства та ідей Болонського процесу неможливе без якісного кадрового забезпечення. З цієї точки зору підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів є об'єктивно необхідною умовою успішного вирішення завдань, що стоять перед вітчизняною освітою. Насамперед це впливає із зрослих вимог до кадрового складу навчальних закладів, готових взяти активну участь у реформуванні освіти та здатних це зробити якісно й ефективно.

Традиційна післядипломна освіта взагалі та післядипломна педагогічна освіта, зокрема, виконати це завдання у повному обсязі не можуть за певних причин. Головною тут є невідповідність фахового зростання спеціалістів сучасним вимогам суспільства та найближчим перспективам розвитку країни. Як наслідок, необхідна модернізація післядипломної освіти взагалі і в цілому її освітньої діяльності.

Завдання, на нашу думку, очевидне й актуальне. Його вирішення потребує проведення відповідних змін у відносно у короткий термін (2-3 роки) і здійснення цього завдання на засадах сучасних світових підходів та технологій.

Успішна модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО навпрост залежить від вирішення низки проблем, з яких окреслимо наступні:

Проблема перша – нормативно-правове забезпечення. Відомо, що післядипломна освіта – єдина складова освіти, що немає самостійного законодавчого забезпечення, відсутні як Закон України «Про післядипломну освіту» так і Положення про післядипломну освіту. Неодноразові спроби розроблення названих законодавчих актів були невдалими.

Однією із основних причин невдач підготовки проектів положень «Про післядипломну освіту» є, на нашу думку, врахування при їх розробці галузевих підходів та спроби Положенням замінити Закон України «Про післядипломну освіту».

Наш підхід до вирішення нормативно-правового забезпечення модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО полягає в наступному:

- необхідно у короткий термін розробити, широко обговорити та внести до Верховної Ради сучасний проект закону України «Про післядипломну освіту»;
- враховуючи існуючу специфіку щодо організації та змісту підвищення кваліфікації спеціалістів міністерствами та відомствами України, замість загального положення «Про післядипломну освіту» перейти до розроблення галузевих положень, що забезпечить офіційний статус вирішення даної проблеми відповідним системам післядипломної освіти та дозволить сформулювати політику та стратегію їх модернізації та розвитку. Тим паче, що у багатьох галузях є відповідні академії наук, вузи високого рівня (університети, академії тощо), висококваліфіковані та досвідчені кадри. Тому при правильній постановці проблеми розроблення якісних галузевих положень особливих труднощів не виникне.

Із урахуванням особливостей та специфіки післядипломної освіти необхідно, на нашу думку, розробити загальне для всіх галузей положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах післядипломної освіти», яке має замінити велику кількість предметних положень (положення про дистанційне, електронне навчання тощо) та забезпечить запровадження Європейської кредитно-трансферної системи в освітню діяльність закладів післядипломної освіти.

Центр ваги щодо розроблення конкретних нормативних актів доцільно, на нашу думку, перенести в галузеві академії наук та виші відповідного рівня, що дозволить підвищити їх якість; оптимізує (скоротить) кількість нормативних документів МОНМС України.

Проблема друга – об’єктивна необхідність проведення змін щодо термінів та змісту навчання керівних, науково-педагогічних, педагогічних кадрів освіти у процесі їх підвищення кваліфікації.

Освіті постіндустріального (інформаційного) суспільства необхідні креативні працівники, ключовими властивостями яких є оригінальні підходи до вирішення проблем, самостійність пошуку рішення та нестандартне мислення [4].

Термін «креативна діяльність», що широко застосовується в США, тотожній нашому терміну «творча діяльність», якій потрібно та можна вчити слухачів. Тим більше, що термін «творча діяльність» – інноваційна категорія, головний засіб підвищення якості освіти на всіх її ступенях. Можна мати енциклопедичні знання і нічого не вміти. Тому головним у навчанні слухачів у процесі підвищення їх кваліфікації доцільно вважати формування у слухачів творчої діяльності, опанування новітніми педагогічними технологіями, знаннями і вміннями.

Креативна направленість навчання пов’язана з необхідністю значних змін у традиційних формах організації навчального процесу. Це стосується і видів навчальних занять (не лекції, а дискусії, семінари тощо), організації та змісту самостійної роботи слухачів, їх практичної підготовки, а також змісту та організації педагогічного контролю та методики оцінювання результатів.

Проблема третя – це стан забезпечення підвищення кваліфікації основних категорій слухачів якісними навчальними програмами. Вони для окремих категорій або відсутні, або їх зміст не повною мірою відповідає сучасним вимогам.

Процедура розроблення, обговорення, експертизи та затвердження навчальних програм в ППО чітко не визначена, що не може не впливати на їх якість. Настав час не тільки вивчати досвід передових країн (він уже достатньо вивчений і описаний), а й здійснити відповідні практичні кроки. Можливо робити замовлення на розробку програм підвищення кваліфікації освітянських курсів провідним зарубіжним інститутам і таке інше.

Проблема чому вчити керівні, науково-педагогічні та педагогічні кадри освіти на сучасному етапі та на майбутнє, – тісно пов’язана з попередньою (як

вчити). Їх спільне вирішення є однією з умов модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

Проблема четверта – інформатизація освітньої діяльності ВНЗ ППО.

Інформатизація освітньої діяльності – система взаємопов'язаних змістових організаційних і методичних заходів, що пов'язані із застосуванням інформаційних засобів та технологій у навчальних цілях [3].

Освітня діяльність ВНЗ багатоаспектна за змістом та достатньо тривала. У її структурі присутні технічна, програмна, навчаюча та методична складові. Рівень інформатизації є одним із суттєвих показників рейтингу ВНЗ ППО.

Необхідно визнати, що стан інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО не повною мірою відповідає сучасним вимогам, це обумовлено не тільки нестачею коштів, але й відсутністю чітко окресленої та грамотно реалізованої програми розвитку освіти дорослих.

На нашу думку, для ВНЗ ППО до основних напрямів інформатизації освітньої діяльності маємо віднести:

- комп'ютеризацію;
- інтернетизацію;
- формування інформаційно-освітнього середовища ВНЗ;
- формування бази програм, банку даних та інформаційних ресурсів;
- застосування сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в управлінні вузом, навчальному процесі, науково-дослідній діяльності.

У свою чергу кожна із складових інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО має свою структуру, зміст та забезпечення.

Особливу увагу на сьогодні слід приділити змістовому наповненню сайтів ВНЗ ППО, структурі, змісту та дизайну, що ще не повній мірі відповідають сучасним вимогам та стандартам у більшості навчальних закладів.

Випереджаюче вирішення проблеми інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО створить сприятливі та комфортні умови для різних аспектів модернізації системи ППО.

Проблема п'ята – управління процесом модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

На рівнях галузі та навчальних закладів мета і завдання модернізації освітньої діяльності післядипломної педагогічної освіти офіційно не визначені та документально не зафіксовані. Тому організаційний аспект ще вимагає свого вирішення.

Проблема шоста, можливо, головна – створення механізму стимулювання освітянських курсів усіх ланок до безперервного професійного удосконалення своїх знань та вмінь протягом усієї педагогічної кар'єри. Це, звичайно, потребує значних додаткових фінансових вливань з боку держави. Проте розвиненими країнами світу давно визнано, що економити на освіті не можна, спеціаліст має одержувати достойну винагороду за результати своєї праці.

У цьому зв'язку доцільно внести зміни до Положення про атестацію науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, а також розробити критерії щодо її управлінської ланки.

В розвиток висловлених думок, відповідно до постанови Президії НАПН України від 20.04.2011 р. № 1-7/5-122 у ДВНЗ «УМО» НАПН України відкрита держбюджетна НДР за темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій», яка розрахована на три роки (2012-2014 рр.).

Мета дослідження – розроблення та апробування в навчальному процесі науково-методичних основ модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти

Завдання роботи:

1. Провести системний аналіз стану освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, виявити та узагальнити тенденції розвитку, обґрунтувати доцільність та можливість її модернізації.

2. Розробити та обґрунтувати структурно-логічну модель модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти і алгоритми впровадження в навчальний процес її компонентів.

3. Сформувати та обґрунтувати принципи, форми та методи впровадження в навчальний процес новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і кредитно-модульної системи організації навчального процесу як головних умов їх модернізації.

4. Розробити та апробувати в навчальному процесі пакет документів щодо забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

5. Обґрунтувати оптимальну структуру системотехнічного, матеріально-технічного, кадрового та іншого забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

Об'єкт дослідження – освітня діяльність ВНЗ ППО.

Предмет дослідження – науково-методичні засади модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО на основі сучасних технологій [4].

Враховуючи виняткову актуальність проблеми було прийнято рішення про розроблення у 2012 році (додатково до технічного завдання) «Концептуальних засад модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО», де будуть сформульовані мета, завдання та принципи модернізації, її основні напрями, нормативне забезпечення тощо.

Проект Концепції буде розміщено на сайті Університету менеджменту освіти НАПН України для ознайомлення та обговорення. Завершений варіант Концепції обумовить подальше дослідження відповідно до технічного завдання науково-дослідної роботи.

Отже, розглянуто зміст шести проблем безпосередньо пов'язаних з модернізацією освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти, накреслено шляхи їх вирішення.

Центральний принцип нашого підходу є положення про те, що ніякі окремі теорії й технології не взмозі вирішити проблему якісно та в повному обсязі. Тільки спільне, науково обґрунтоване, взаємообумовлене застосування сучасних технологій (управлінських, педагогічних, психологічних, інформаційно-комунікаційних та ін.) є об'єктивною умовою досягнень позитивних результатів.

Використана література

1. Веселков Ф.С., Веселков А.Ф. Сто идей-резервов высшей школы России. – СПб.: Изд-во Осипов, 2007. – 276 с.
2. Олійник В.В. Теоретичні та методичні засади системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій: навчальний посібник / В.В.Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2010. – 268 с.
3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий. Т 2. – М.: НИИ школьных технологий., 2006. – 816 с.
4. Технічне завдання на науково-дослідну роботу за темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій», К.: НАПН України, УМО, 2012. – 8 с.
5. Шмидт С., Богданова О. – www.gorodtv.ru